

СВІТОГОСПОДАРСЬКІ ЗВ'ЯЗКИ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

УДК 339.97(477):32.015.5

І. О. ТІТАР,
*кандидат соціологічних наук,
науковий співробітник відділу моніторингових досліджень
соціально-економічних трансформацій
ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України"
(Київ)*

ІМІДЖ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ АСОЦІАЦІЇ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Вивчено думки найбільш впливових закордонних аналітичних центрів щодо ситуації в Україні протягом весни 2014 р. – осені 2015 р. Як бази дослідження взято англійські версії сайтів цих центрів згідно з рейтингом "Go to Think Tank Index Report" Пенсільванського університету. Проаналізовано поширеність і інтенсивність уваги до України та фрейми її сприйняття. Особливу увагу приділено асоціації України та ЄС, рекомендаціям і пересторогам, висловленим центрами.

Ключові слова: аналітичні центри, фрейми сприйняття, Угода про асоціацію між Україною та ЄС.

I. O. TITAR,
*Cand. of Sociol. Sci., Sci. Researcher,
Department of Monitoring Studies
of Socio-Economic Transformations,
Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine
(Kyiv)*

IMAGE OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF ITS ASSOCIATION WITH THE EUROPEAN UNION

Thoughts of the most influential foreign analytic centers about the situation in Ukraine during Spring 2014 – Autumn 2015 are studied. As the base of studies, the English versions of the sites of those centers with regard for the rating "Go to Think Tank Index Report: of the Pennsylvania University are taken. The extent and the intensity of the attention to Ukraine, as well as the frames of its perception, are analyzed. The special attention is paid to the association of Ukraine and EU and to recommendations and cautions expressed by the centers.

Keywords: analytic centers, frames of perception, EU – Ukraine Association Agreement.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС набула чинності 1 січня 2016 р. Водночас Україна продовжує перебувати у стані війни і потребує допомоги та підтримки всього світу, в першу чергу країн Заходу. Для зміцнення діалогу України із закордонними партнерами та коригування процесу українських реформ, покращення іміджу країни необхідно розуміти, якою її бачать світова громадськість, іноземні політики, бізнес. Це дозволить прогнозувати реакції партнерів, а також реагувати на побажання та перестороги, які лунають останнім часом. На думку різних авторів,

© Тітар Іван Олександрович (Titar Ivan Oleksandrovych), 2016; e-mail: titarivan@yahoo.com.

важливу роль відіграють урядові та неурядові аналітичні центри (в англійській термінології – “think tanks”). Будучи невід'ємною складовою громадянського суспільства в розвинутих країнах Заходу, вони є проміжною ланкою між суспільством та урядом, важливими центрами вироблення аналітичних матеріалів і стратегічних напрямів політики. Крім того, нині громадянське суспільство та аналітичні центри стають дедалі глобальнішими і можуть розглядатися навіть як самостійні центри міжнародного впливу. Оцінювання їх уваги до нашої країни та Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, зміст наявних оцінок дозволяють побачити можливості та ризики, які можуть виникнути у зв'язку з набуттям нею чинності.

Хоча дослідження американського “Дослідницького центру П'ю” (“Pew Research Center”) [1], німецького Фонду Бертельсманна (“Bertelsmann Stiftung”) [2], українського Інституту світової політики [3] та інших організацій дозволили пролити світло на те, як Україну розуміє світова громадськість, а сприйняття країни іноземними політиками добре відоме завдяки публічності їх діяльності, бачення України найвпливовішими світовими аналітичними центрами залишається маловивченим питанням. З огляду на це, **мета статті** – проаналізувати місце України з точки зору масштабів інтересу до неї та фреймів сприйняття, уваги до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також бачення можливостей і ризиків, які згадуються в контексті з нею.

Методологія дослідження

Існує безліч аналітичних центрів, тому питання про те, які саме з них варто відібрати для цього дослідження, не є очевидним. Розуміючи цю проблему, ми вирішили покластися на визнаний “Всесвітній індекс-рейтинг аналітичних центрів” “Go to Think Tank Index Report”, який щороку публікується Пенсільванським університетом в межах програми “Аналітичні центри і громадянське суспільство” *. Основу рейтингу становить широкомасштабне опитування представників аналітичних центрів та експертів у різних сферах **.

З урахуванням географічного і тематичного різноманіття аналітичних центрів у межах рейтингу вони розбиті на окремі субрейтинги за регіонами та напрямками роботи. Найбільш релевантними питаннями, які становлять інтерес у контексті Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, є аналітичні центри, що спеціалізуються на міжнародному розвитку та міжнародній економічній політиці. Ми проаналізували топ-10 аналітичних центрів з цих двох груп. При цьому практичні вимоги змусили нас зробити деякі винятки. По-перше, оскільки нас інтересувала насамперед точка зору західних аналітичних центрів, з вибірки для аналізу був видалений єдиний російський аналітичний центр, який потрапив до топ-10 аналітичних центрів з міжнародної економічної політики, – Інститут світової економіки і міжнародних відносин імені Є.М. Примакова Російської академії наук. Оскільки з “європоцентричної” точки зору в топ-позиціях рейтингу було надто багато американських аналітичних центрів, вибірково аналізувалися наступні центри з топ-списку, якщо вони належали до регіонів Західної та Центральної Європи. Усього до вибірки потрапив 21 аналітичний центр (повний перелік можна побачити на рисунку 3). Деякі з них (наприклад, Інститут Брукінгса (“Brookings Institution”), США) займали топ-позиції серед обох тематичних рейтингів. США представлені 11 аналітичними

* Перекладено українською мовою у 2014 р. Центром Разумкова [4]; оригінал англійською – [5].

** Детальніший опис можна знайти в українській версії звіту [4, с. 51].

центрами, Великобританія – 3, Німеччина – 2, Австрія, Бельгія, Польща (з групою країн-сусідів), Норвегія та Японія – по 1. Після визначення вибірки аналітичних центрів для дослідження було проаналізовано матеріали на їх інтернет-сайтах.

З урахуванням хронологічних рамок аналізу ми сконцентрувалися на 2015 р., хоча в разі недостатньої кількості матеріалів за цей рік межі дослідження розширювалися на весну 2014 р. – осінь 2015 р.

Варто зазначити, що наш підхід дозволяє тільки приблизно і в цілому оцінити увагу до нашої країни та Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Водночас представлені на інтернет-сайтах матеріали були різними за статусом (від доповідей до коротких записів у блозі), обсягами та масштабами поширення і впливу. Тож кількісні оцінки варто сприймати як загальні тенденції, а не точні значення.

Результати

Україна фігурує на порядку денному впливових світових аналітичних центрів.

Країни походження матеріалів (з урахуванням їх обсягу), які були ідентифіковані на сайтах аналітичних центрів з нашої вибірки, представлено на рисунку 1. Майже половина з них припадає на аналітичні центри із США. Дані відображають, з одного боку, топ-позиції американських аналітичних центрів у рейтингу "Go to Think Tank Index Report" (2014), а з іншого – чималу увагу, яку американські дослідні центри приділяють Україні.

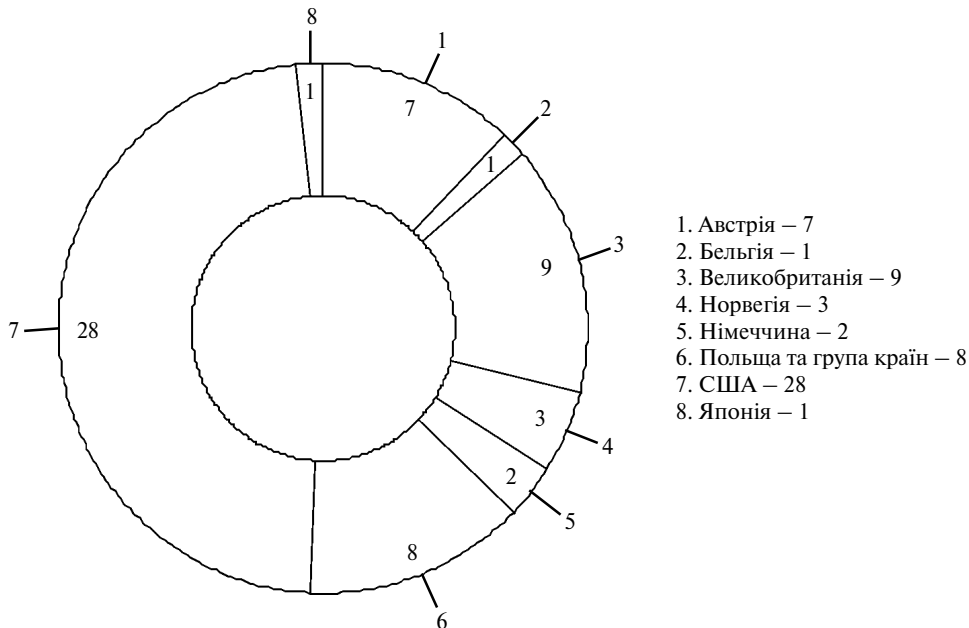

Рис. 1. Матеріали, присвячені Україні, на сайтах найвпливовіших аналітичних центрів різних країн

З рисунка 1 видно, що аналітичні центри з країн ЄС відстають від центрів США за кількістю матеріалів. Це досить дивно, якщо врахувати, що вони географічно межують з Україною і саме з ними підписано Угоду про асоціацію. Більшою увагою до України відрізняються британські аналітичні центри (наприклад, "Чатем Хаус" ("Chatham House")). При цьому слід зауважити, що їх погляди на Україну мають дуже багато спільного з американськими. Значною мірою можна говорити про англо-американську точку зору. Серед аналітичних центрів країн ЄС крім британських найбільше уваги Україні приділяють центри з Польщі та сусідніх країн Центрально-

Східної Європи. Увага з боку аналітичних центрів Німеччини є дуже обмеженою. Проте, на наш погляд, частково це компенсується комплексністю і масштабністю проектів, які стосуються України, а також тісними відносинами з аналітичними центрами з Польщі та України. Цікавою є диференціація великих аналітичних центрів Німеччини з точки зору ідеології. Якщо найвпливовіший центр, пов'язаний з лівоцентристами (Фонд Фрідріха Еберта), практично не зважає на Україну, то основний центр правих (Фонд Конрада Аденауера), навпаки, приділяє їй значну увагу. З європейських країн великим інтересом до України відрізняється впливовий аналітичний центр Норвегії, яка не є членом ЄС. Його позиція щодо України є сміливою і досить прихильною, що зближує його з аналітичними центрами США та Великобританії*.

Найменша увага до України спостерігається з боку аналітичних центрів Японії, що проявляється в незначній частці японських аналітичних центрів у рейтингу, адже для них українське питання є периферійним.

Важливим фактом також є абсолютна і відносна кількість згадувань про Україну в матеріалах на сайті порівняно із загальною кількістю інформації, оскільки це дає можливість визначити інтенсивність інтересу до проблем нашої країни. Приблизні оцінки цього показника зображено на рисунку 2; ми усвідомлюємо, що внаслідок обмеженості наших цілей і можливостей вони є досить грубими, до того ж варіація та обсяг вибірки є недостатньо великими для істотних узагальнень.

Навіть за вказаних обмежень можна зауважити, що відносна кількість матеріалів про Україну на сайтах впливових аналітичних центрів є досить високою. Аналітичні центри Великобританії, США та Польщі (і сусідніх країн регіону**) більше, ніж інші, концентруються на українських питаннях, середній рівень інтенсивності уваги демонструють центри з Австрії, Норвегії, Німеччини та Бельгії. Незначним є інтерес до України з боку японського аналітичного центру. У США також є аналітичні центри, які згадують Україну (і взагалі Європу) дуже побіжно – через сконцентрованість на внутрішніх проблемах.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що жалітися на те, що Україна не потрапляє до поля уваги іноземних (і в першу чергу західних) аналітичних центрів, неправильно. Україна однозначно є на порядку денному впливових аналітичних центрів світу.

У 2015 р. в експертних обговореннях тема російсько-української війни почала витісняти питання економічної та політичної інтеграції з ЄС.

Важливо також зрозуміти, через які теми, образи та схеми подається інформація про Україну, які дискурсивні схеми при цьому використовуються. Все це підпадає під явище, яке в науковій літературі називається “фреймами (межами) сприйняття”.

Тільки у чверті матеріалів, які стосувались України, згадувалося також і про асоціацію з ЄС. Питання асоціації та зони вільної торгівлі з ЄС виявилися витісненими принаймні на другий план (“серед усіх” – на рисунку 3) інтересів впливових

* Схоже, більша увага та прихильне ставлення до України з боку аналітичних центрів США, Великобританії, країн Скандинавії (в даному випадку – Норвегії) та Польщі пов'язані з домінуючими в середовищі їх політичних та інтелектуальних еліт геополітичними поглядами, у рамках яких незалежність України розцінюється як факт, а намагання політичних еліт Росії інтерпретувати її як зону своїх “законних” інтересів засуджуються. Водночас політичні та інтелектуальні еліти Німеччини та Австрії у цьому питанні більш амбівалентні та відкриті для російських концепцій.

** Аналізувався тільки центральний, а не український, сайт організації “Центр соціальних та економічних досліджень” (CASE).

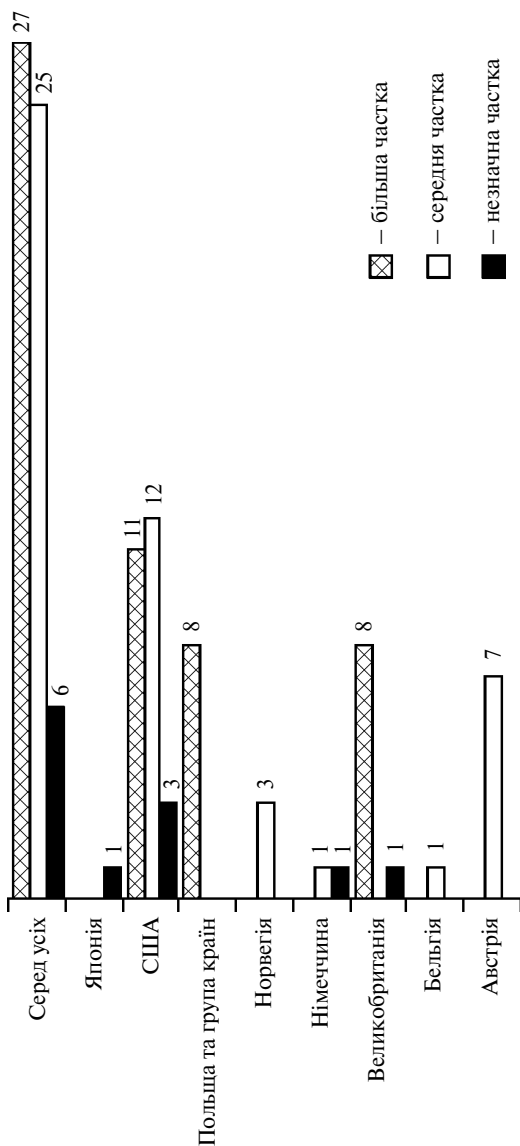

Рис. 2. Інтенсивність згадувань про Україну на сайтах найвпливовіших аналітичних центрів (за країнами)

точки зору впливових західних аналітичних центрів, питання асоціації та війни тісно пов'язані; серед них значно поширено думку, що Захід несе відповідальність за війну в Україні, оскільки Росія напала саме через зближення країни з ЄС. У цілому Україна сприймається із симпатією, як країна, якій потрібно надати економічну допомогу (з боку МВФ та ЄС). Водночас згадки про те, що Україні варто надати військову допомогу, зустрічаються нечасто і, як правило, йдуть від аналітичних центрів США, а не європейських країн. Також Україна сприймається як країна, яка потребує термінових реформ, проте ще не досягла на цьому шляху серйозних успіхів. Запит на роз'яснення Україною того, які реформи відбуваються і яких успіхів їй вдалося досягти, дуже високий. Складається враження, що найбільше з цим Україні готовий допомагати британський аналітичний центр "Чатем Хаус", але інші організації також, схоже, готові надавати свої інформаційні майданчики. Попри повільний темп реформ, майбутнє України не сприймається песимістично. Навпаки, серед аналітичних центрів поширений стриманий і критичний, але оптимізм.

Частина проблем України сприймається крізь призму того, що ЄС несе відповідальність за Україну, але на практиці не готовий відігравати відповідальну роль і

іноземних аналітичних центрів. Навіть у тих матеріалах, де тема асоціації була, вона проходила, скоріше, як фон, а не як головна.

Основна увага аналітичних центрів протягом весни 2014 р. – осені 2015 р. була прикута до російсько-української війни, а також меншою мірою – до проблем макроекономічної стабільності та реформування України. Останні нині інтересують їх більше з позицій зниження рівня безпеки на континенті, а не з точки зору стратегічних перспектив України та її руху в напрямі до ЄС (як ми це звикли бачити в нашій країні). Інакше кажучи, проблеми європейської безпеки затьмарили питання розширення ЄС.

Якщо подивитися на приблизні значення уваги до питання про асоціацію з ЄС, то буде помітно, що серед лідерів – такі американські аналітичні центри, як Центр Вудро Вільсона, Інститут Петерсона, корпорація RAND; у Європі лідирують Норвезький інститут міжнародних справ та CASE.

Основний фрейм, який впливає на імідж України, – "війна". З

запропонувати стратегічну програму, тому критика ЄС є досить поширеною. Американські аналітичні центри вважають, що ЄС зробив для України мало, в тому числі через бажання “не провокувати” Росію. Наприклад, Центр Вудро Вільсона пише, що ЄС дозволяє Росії досягти своєї стратегічної мети – зірвати інтеграцію України в ЄС. Він також критикує недостатню єдність у наданні допомоги Україні серед країн ЄС. Норвезький інститут міжнародних відносин пише, що ЄС відіграє центральну, нехай і суперечливу, роль в українській кризі – він є і джерелом конфлікту, і головним інструментом його дипломатичного розв'язання. CASE зазначає: учасники організованої ним панельної дискусії погодилися з тим, що ЄС бракує стратегічної програми, яка б виходила за рамки політики сусідства, яка склалася в інших політичних умовах і нині має бути переглянута. Інститут Петерсона прямо закликає створити для України аналог “плану Маршалла”.

Ще один фрейм сприйняття України – “загроза”. Звичайно, головною загрозою є перспектива першої за 70 років повномасштабної війни на Європейському континенті. Інколи ця думка висловлюється прямо, інколи – завуальовано. Існують ще загрози втрати бізнесу, гальмування економічного зростання в Євразії через санкції країн ЄС, відповідь з боку Росії та економічне падіння в Україні, Росії та в більшості пострадянських країн. Остання загроза, про яку варто згадати, – можливі перебої в постачанні природного газу до країн ЄС унаслідок війни Росії з Україною.

Можливості і ризики, пов'язані з набранням чинності Угодою про асоціацію між Україною та ЄС

Більшість матеріалів, які стосуються тематики асоціації, на жаль, як уже зазначалося, не розглядають цю проблему надто широко. Важко сказати, що стоїть за таким дуже невисоким рівнем уваги. Можна припустити, що сам по собі факт підписання Угоди у впливових західних і світових аналітичних центрах не сприймається як подія стратегічної важливості (на відміну від російсько-української війни). В Україні ж цю подію оцінюють як дуже важливу і саму по собі, і у зв'язку з початком Євромайдану та російською військовою агресією, і це спричиняє певну аберацію у сприйнятті асоціації, яка проектується на зовнішній світ.

У підсумку впливові іноземні аналітичні центри називають такі **позитивні можливості** від асоціації з ЄС:

- розширення доступу України до великого та заможного ринку країн ЄС, посилення на ньому позицій для товарів і послуг, які конкурують з аналогічними російськими;

- консультативна та технічна допомога з боку ЄС, посилення комунікації з його структурами, зростання можливостей фінансування модернізації інфраструктури країни;

- зростання потенціалу для перенесення із сусідніх країн ЄС (у першу чергу – з Польщі) трудомістких виробництв, виробництв компонентів і сервісних послуг завдяки низькій вартості праці та наявності освіченого населення в Україні;

- активне залучення прямих іноземних інвестицій;

- удосконалення регуляторного середовища для українського бізнесу в результаті запровадження правил і норм, яких вимагає Угода про асоціацію;

- у цілому вихід на нову, більш динамічну траєкторію економічного зростання;

- політична підтримка у випадку торговельних війн з Росією та економічними об'єднаннями, в яких вона домінує.

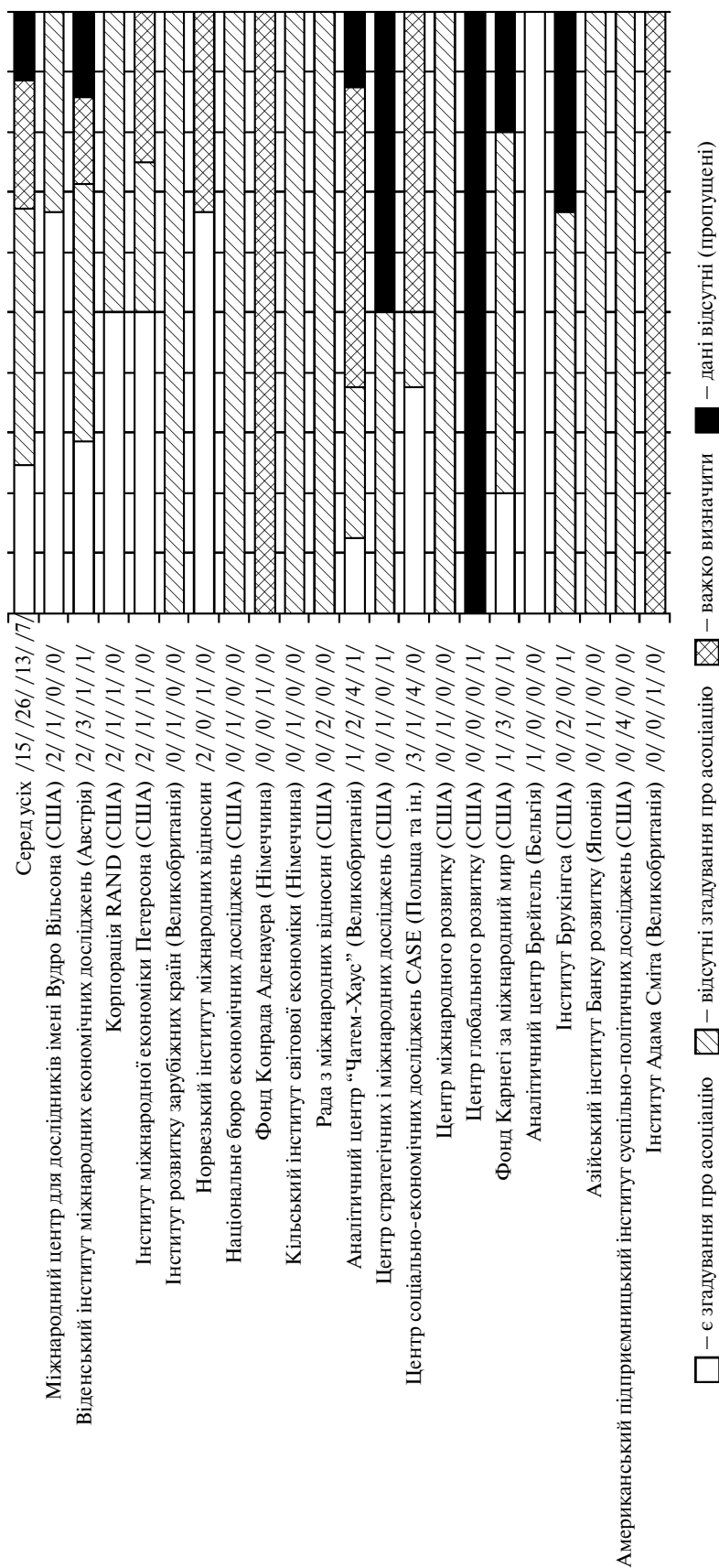

Рис. 3. Наявність згадувань про асоціацію України та ЄС у матеріалах, присвячених Україні, на сайтах найвпливовіших аналітичних центрів

Водночас згадуються і **ризик**и від підписання та набрання чинності Угодою про асоціацію між Україною та ЄС:

а) економічні:

– витратна адаптація стандартів і правових “спільних здобутків” ЄС, чого вимагає зона вільної торгівлі;

– скасування Росією режиму вільної торгівлі, якщо компроміс не буде досягнутий *, а також у цілому послаблення економічної співпраці з РФ та істотна втрата ринку цієї країни (в короткостроковій перспективі – можливе послаблення торговельних відносин також з іншими країнами поза ЄС);

б) політичні:

– продовження політичного та військового конфлікту з Росією (якщо останній посилиться, то саме існування України буде поставлене під сумнів, не кажучи про активізацію торгівлі з ЄС).

Також називаються ризик, які прямо не пов'язані з асоціацією, але заважають використанню її можливостей:

– знижений приплив прямих іноземних інвестицій через війну;

– інституційний вакуум як наслідок реформування багатьох інститутів;

– інституційна ригідність;

– великий обсяг зовнішніх боргових зобов'язань (перебування на межі дефолту);

– слабкість контактів з країнами Заходу (в тому числі через банально низький рівень володіння іноземними мовами українцями в цілому і бізнесменами та держслужбовцями зокрема) [6];

– зниження довіри до органів влади з боку суспільства, накопичення політичних конфліктів, передвиборче зростання популістських пропозицій, послаблення комунікації між політиками та суспільством;

– надвисока роль олігархів.

У результаті для кращого використання позитивних можливостей та уникнення негативних наслідків Україні рекомендують:

– мати стратегію та план реформ **, стратегію модернізації економіки країни ***;

– осучаснити і підвищити конкурентоспроможність машинобудування, залізничного транспорту, хімічної, харчової та атомної промисловості;

– зважати на соціальну ціну реформ, компенсуючи втрати уразливих груп населення, щоб мати необхідну підтримку реформ;

– розвивати комунікацію між владою та населенням, роз'яснювати процес реформ.

Щоб залучити більше прямих іноземних інвестицій, Україні рекомендують ****:

– створювати нові бізнес-парки (із зрозумілими правами власності, хорошою інфраструктурою, підтримкою з боку регіональної та місцевої влади);

* У 2016 р. ця загроза стала реальністю.

** Андерс Аслунд з Інституту Петерсона навіть видав декілька публікацій з пропозиціями таких стратегій (див. [7; 8]).

*** Очевидно, стратегії, розроблені українською владою, не до кінця переконують представників впливових закордонних аналітичних центрів.

**** Конкретно ці рекомендації запропоновано Віденським інститутом міжнародних економічних досліджень (WIIW).

- розвивати спільний з країнами Центрально-Східної Європи бізнес;
- забезпечити прозорий режим укладання договорів;
- ревіталізувати державне агентство "Інвест Україна" ("InvestUkraine") або створити аналогічну структуру *.

Висновки

Підсумовуючи результати нашого аналізу, можемо зазначити, що Україна протягом 2014–2015 рр. однозначно перебувала у фокусі найвпливовіших світових аналітичних центрів. Більшу увагу до неї проявляли аналітичні центри із США та Північно-Західної Європи. Країна сприймається через фрейми війни (і симпатії через зовнішню агресію), повільних реформ і загроз для миру, економічного зростання та енергетичної безпеки на Євразійському континенті. Питання асоціації та зони вільної торгівлі з ЄС унаслідок війни з Росією відійшли у 2015 р. на другий-третій план. Поширеною є точка зору, що Угода про асоціацію та зона вільної торгівлі принесуть Україні значні можливості, але без істотних реформ і допомоги Заходу країна не зуміє скористатися ними протягом тривалого часу.

Рекомендації для органів влади

З урахуванням проведеного дослідження і висновків пропонуємо декілька рекомендацій для органів влади. По-перше, на постійній основі необхідно сформулювати державний запит на вторинний аналіз висновків і рекомендацій провідних іноземних аналітичних центрів, їх узагальнення та підготовку цільових аналітичних матеріалів для центральних органів влади. Це може бути здійснено на базі НАНУ, Інституту стратегічних досліджень або незалежного аналітичного центру. Робота може бути виконана у вигляді постійного моніторингу. Якщо цього не зробити, рекомендації та перестороги іноземних аналітичних центрів потраплятимуть до України повільніше, а їх інтелектуальний потенціал, який фактично пропонується безкоштовно, не буде затребуваний.

По-друге, необхідно налагодити систему врахування та впровадження рекомендацій, зокрема, під час розробки конкретних кроків державної політики.

По-третє, в перспективі необхідно посилювати співробітництво українських і провідних міжнародних аналітичних центрів, здійснювати обмін інформацією, розвивати спільні аналітичні продукти тощо **. Бажано, щоб була створена державна система заохочень та символічних чи матеріальних винагород для такого співробітництва. Міністерство закордонних справ має бути більше задіяне у процесі посилення співробітництва між українськими та закордонними аналітичними центрами ***. Особливу увагу необхідно приділити іноземним центрам, які мало інтересуються євроінтеграцією України. Без цього навіть позитивні зміни в країні залишаться непоміченими та незрозумілими за кордоном, а існуючий інтерес знову знизиться до мінімального. Крім того, налагодження співробітництва між українськими та закордонними аналітичними центрами – один з природних

* Як зазначають іноземні експерти, функціонально подібні структури повинні бути створені і на рівні областей.

** Уже після завершення підготовки цієї статті виявилось, що така ідея почала реалізовуватися – створено Офіс зв'язку українських аналітичних центрів у Брюсселі (офіційна сторінка в Інтернеті: <https://ukraine-office.eu/>, в соціальній мережі "Фейсбук": <https://www.facebook.com/ukraineoffice>).

*** Надсилати пропозиції іноземним аналітичним центрам з проханням оцінити їх інтерес до України, сприяти налагодженню контактів, наданню потрібної інформації, організувати тематичні форуми.

шляхів зміцнення економічної та політичної інтеграції. Справа в тому, що колишні представники політичної та економічної еліти продовжують свою кар'єру в організаціях “третього сектору”, і навпаки, видатні представники громадянського суспільства поповнюють ряди політичної та економічної еліти.

По-четверте, необхідно використати дані про сприйняття країни провідними іноземними аналітичними центрами для моніторингу іміджу України за кордоном та впливу на його формування. Серед конкретних заходів уже сьогодні можна рекомендувати проведення за кордоном кампанії з меседжем про те, що для України важливо, щоб були перспективи в торгівлі з ЄС (і що країна не збирається “зациклюватися” на війні). Також необхідно розвивати інформаційну відкритість державних органів, підтримувати переклад важливих матеріалів ЗМІ іноземними мовами*, посилювати інформаційно-комунікативні заходи в інших країнах, підтримувати зв'язки українських бізнес-об'єднань та інших країн. Хоча керівництво України під час закордонних візитів і дипломатичний корпус роблять чимало для просування відповідних меседжів про країну, проте в разі серйозної націленості на економічну та політичну інтеграцію з ЄС і західним світом у цілому корисною буде більш систематична та науково обгрунтована діяльність у цьому напрямі.

І нарешті, оцінки, висновки та рекомендації провідних іноземних аналітичних центрів можна популяризувати через загальнодоступні ЗМІ, сайти або сторінки в соціальних мережах для інформування українського суспільства та протидії російській дезінформації. Організаційний супровід цього процесу може бути покладений на Міністерство інформаційної політики, а деякі завдання – на громадянське суспільство завдяки краудсорсингу (реалізації широким і відкритим колом осіб-волонтерів). Нинішній топ-рівень політичного керівництва країни добре володіє іноземними мовами і розуміє реалії сприйняття нашої країни за кордоном, у першу чергу в ЄС і США. Втім, громадськість за кордоном часто перебуває в полоні або занадто оптимістичних, або, навпаки, гіперпесимістичних уявлень про нашу країну та процеси, що в ній відбуваються. Думки неурядових організацій щодо України, які претендують на створення якісного аналітичного продукту, можуть позбавити ілюзій чи бути обнадійливими, але в будь-якому випадку не зайвими.

Список використаної літератури

1. Key findings from our poll on the Russia-Ukraine conflict [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2015/06/10/key-findings-from-our-poll-on-the-russia-ukraine-conflict/>.
2. Close together or far apart? Poles, Germans and Russians on the Russia-Ukraine crisis [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.bertelsmann-stiftung.de/en/publications/publication/did/close-together-or-far-apart/>.
3. Що думають в ЄС про Україну? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iwrp.org.ua/ukr/public/1784.html>.
4. Мак Ганн Дж. Всесвітній індекс-рейтинг аналітичних центрів за 2014 рік і текст доповіді [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.razumkov.org.ua/upload/1422001224_file.pdf.

* Після завершення дослідження стало відомо, що така ідея також почала втілюватися. За ініціативою студентів, аспірантів та викладачів факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка створено Інформаційно-аналітичний центр “Вільний голос” (“Free Voice Information Analysis Center”), у якому важливі аналітичні матеріали з українських ЗМІ перекладаються більш як вісьма мовами і розміщуються на власному сайті (сторінка в Інтернеті: <http://iac.org.ua/>), а також розсилаються адресатам за кордон.

5. McGann J. 2014 Global Go to think tank index report [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1008&context=think_tanks.

6. Kubicka E., Piovarci A., Simuth J., Dubrovskiy V. Transfer of know-how for small and mid-size businesses in Georgia, Moldova and Ukraine. White paper: Ukraine [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.case-research.eu/sites/default/files/publications/CNR_121.pdf.

7. Eslund A. An economic strategy to save Ukraine [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.piie.com/publications/pb/pb14-24.pdf>.

8. Eslund A. Ukraine: What went wrong and how to fix it [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://bookstore.piie.com/book-store/7014.html>.

References

1. Key findings from our poll on the Russia-Ukraine conflict, available at: <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2015/06/10/key-findings-from-our-poll-on-the-russia-ukraine-conflict/>.

2. Close together or far apart? Poles, Germans and Russians on the Russia-Ukraine crisis, available at: <https://www.bertelsmann-stiftung.de/en/publications/publication/did/close-together-or-far-apart/>.

3. *Sheho dumayut' v ES pro Ukrainu?* [What thoughts are in the EU about Ukraine?], available at: <http://iwp.org.ua/ukr/public/1784.html> [in Ukrainian].

4. McGann J. *Vsesvitnii indeks-reityng analitychnykh tsestriv za 2014 rik i tekst dopovidi* [World-wide index-rating of analytic centers for 2014 and the report text], available at: http://www.razumkov.org.ua/upload/1422001224_file.pdf [in Ukrainian].

5. McGann J. 2014 Global Go to think tank index report, available at: http://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1008&context=think_tanks.

6. Kubicka E., Piovarci A., Simuth J., Dubrovskiy V. Transfer of know-how for small and mid-size businesses in Georgia, Moldova and Ukraine. White paper: Ukraine, available at: http://www.case-research.eu/sites/default/files/publications/CNR_121.pdf.

7. Eslund A. An economic strategy to save Ukraine, available at: <http://www.piie.com/publications/pb/pb14-24.pdf>.

8. Eslund A. Ukraine: What went wrong and how to fix it, available at: <http://bookstore.piie.com/book-store/7014.html>.

Стаття надійшла до редакції 29 лютого 2016 р.
